

תקנה גמורה, כי היו מציצים ורואים, ושוב כשהיה מלבין היו שמחים, וכשלא היה מלבין היו עצבים.

ולפיכך התקינו שיהיה המשלח את השעיר קושר אותו בצוק, שהיה מחלקו, חציו קשר בסלע, וחציו בין קרניו של השעיר.

ולא קשר כולו בסלע, כי מצווה לדחוף את השעיר מהצוק, ואם תחילה יקשור את הלשון כולו בסלע, מאחר שבכך נגמרת מצוות קשירת הלשון אחר הגעת השעיר למקומו, אם היו ראויים, מיד היה הלשון מלבין, ויש לחוש שמא מחמת שמחתו על כפרת עוונות ישראל, לא יקפיד לדחוף את השעיר לקיים מצוותו. ולכן תקנו שתהא גמר הקשירה בראש השעיר, וכך, מאחר שהוא עסוק בו, אף אם ילבין, לא ימנע מלדחפו. ואף שלתקנת החשש הזו היה יכול לקשור רק בין קרניו של שעיר, בלא לקשור חציו בסלע, אם היה עושה כן, פעמים לאחר נפילתו של השעיר היה גופו על ראשו, ולא היו רואים את הלשון אם הלבין או לא, ולכן תחילה קשרו חציו בסלע, כדי שאחר כך יהיה נראה אם הלבין או לא.

וביאר רבי נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפר, שהסיבה שרק לבסוף התקינו לקשור בצוק, אבל מתחילה גם כשלא היה מלבין תמיד, התקינו תחילה לקשרו על פתח האולם מבפנים, כי כל שיכלו לתקן שיהיה קשור בירושלים, עדיף, שכן כשהיה קשור בירושלים, והיה מלבין, היה להם בכך סימן שהגיע שעיר למדבר, ונעשית מצוותו, [והיה צורך לדעת זאת כפי שיתבאר בעזה"י בסוף הפרק].

דחיפת השעיר מהצוק

לאחר שהמשלח את השעיר הגיע לצוק, וגמר לקשור את לשון של זהורית בסלע ובין קרניו, כפי שנתבאר לעיל, היה דוחף את השעיר לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד, וקודם שהיה מגיע לחצי ההר, כבר היה נעשה אברים אברים.

חזרת המשלח לסוכה אחרונה

נתבאר לעיל, שלדעת רבי מאיר, הצוק היה מרוחק מסוכה אחרונה שני מיל, שהם שני תחומי שבת, ולכן בני סוכה אחרונה לא ליוו אותו עד הצוק, שלא לצאת מתחומם, והוא לבדו יצא מתחום הסוכה האחרונה, לקיים מצוות שילוח בצוק.

אמנם אף על פי שעתה היה מרוחק מהסוכה האחרונה שני תחומי שבת, וכלל בדינו,